

Željko Rutović

Ministarstvo kulture Crne Gore, Direktorat za medije
zeljko.rutovic@mku.gov.me

ČOVJEK (META)MEDIJ? (brzina promjene - (ne) upitni identitet)

Sažetak

Rad analizira mjesto i ulogu čovjeka u novokonstruktivnom metamedijskom proizvodnji stvarnosti. Sociokulturološki položaj postpostmodernog čovjeka generiran je, (pre)oblikovan i tituliran novim nadmedijsko-strojnim značenjima. Na tehničko-vrijednosnoj platformi novih značenjskih odredbi, čovjek je u permanentnom diskontinuitetu s arhetipima ontološkog značenja. Dodatno, on je "dobrovoljnom suglasnošću" inkorporiran u svijet strojne re-prezentacije koja ga neupitano modelira u (ne)svjesnog emitera poretka meta-medijske industrije. Posljedično, moneta tog značenjskog mjesta finalizira se atribucijom, viđenom u predmetnom diskursu kao Homo stroj.

Ključne riječi: tehnološko-informacijski "smisao", redefiniranja stvarnosti, multimedijaska budućnost, medijska manipulacija, istost, identitet, medijske, "potrebe", medijska transfiguracija.

Uvod

Pitanja koja danas podjednako traže i dijalog i odgovor su: je li u XXI. stoljeću moguć drugačiji, izvanmedijski svijet; postoji li, i kako čovjek prije i izvan medija i strojeva; te je li u tom smislu današnji čovjek samo jedan od serijskih “proizvoda” i stroja i medija? Gdje je, i ima li granice konflikta u dualizmu ljudske prirode i medijske stvarnosti? Pitanja fenomenologije kulture stroja generiraju se novom, snažnom disperzivnom ulogom stroja i medija u preoblikovanju i čovjeka, i svijeta. Otuda i pitanje ima li čovjeka izvan stroja? Umjesto zamišljenog služenja straja, čovjek je poslužio stroju. Zamjena objekta i subjekta, porodila je nove reakcije i nove mehanizme kontrole. Ako je “*cjelina u svakom djeliću*” osobina holograma, onda je i stroj u svakom čovjeku osobina i kultura XXI. stoljeća.

Zahvaljujući stroju i zahvaljujući hologramu, sve je jedna cjelina. Samo više čovjek nije jedna, biološka i ontološka cjelina. Umrežen, opremljen, ustrojen raznim proizvođačima, čovjek neprestano sam, posredno i neposredno emitira podatke o sebi, a u dvosmjernoj strojnoj konstrukciji, mali je korak od manipulacije do zloupotrebe – čovjeka Homo stroja. Ako je čovjek možda i želio zaobići stroj, stroj nije čovjeka. Otuda je sadržaj strojnog značenja eksplicite i implicite postavio, ne samo nova značenja, relacije i reakcije, već i posve nove sociostrukturne modele, koji arhetipsku bivstvujuću ontologiju dekonstruiraju u titularni poredak (ne)izvjesnog strojnog svijeta. Zadana mapa predmetnog rukopisa intencionalno je modelirana naspram pluralnosti strojnih konstrukata kao sveobuhvaćajućih mjesta čovjekove egzistencije. Otuda i svrhovitost pitanja, koliko i (s)nalazi li se on uopće u tom svijetu. Pojednostavljenost odgovora predvorje je novih antinomija koje u neprepoznavanju fenomena, dodatno i iznova artikuliraju nove, čije odloženo razlaganje zakonito kumulira nova i teža pitanja. I njima prateća djelovanja. Uputnost i upitnost pitanja forum je prepoznavanja –razotkrivanja toposa koegzistencije čovjeka i stroja. Ne manje, i egzistencije homo stroja. Egzistencije čovjeka kao metamedija. Na svakoj od točaka konstitucije poretka, nalazi se čovjek Homo stroj. Čovjek (meta)medij. Rukopis referira o njemu i k njemu. Danas i sutra. Homo stroj. Homo metamedij. Svjetovi (ne)mogućnosti. Mogućnost strojnog. (Ne)mogućnosti bioontološkog. Ima li povratka prirodi homo stroja. Rukopis preporučuje da se tako i čita. Od prirode k stroju i obratno. Da se novim poljima stroja dopunjuje, kritizira i preispituje. U svakom slučaju (koji u biti jest *slučaj*) bilo kako i bilo što od svijeta strojnog analizirali, prepoznat ćemo čovjeka kao homo stroja. Konvergiranom ustrojstvu duha i tijela, stroj daje snagu, smisao i cilj. Imperativi titulacije strojnog, redefinirali su čovjekove (nekadašnje) imperative. Imperativ je (ne)voljni. Biti Homo stroj. Biti metamedij. Ili jedan njen dio. A “*cjelina je u svakom djeliću...*”.

Strojno-medijska istost

Revolucija i disperzija novog tehnološko-informacijskog “smisla” poništila je tradicionalno-linearni koncept smisla kao kritičke (samo)refleksije čovjeka. Novi medijski receptori kao generatori redefinirajuće stvarnosti, suštinska su redefinicija čovjekove izvornosti. Ako čovjeka u živućoj sadašnjosti nema bez medija, onda promišljanje multimedijalne budućnosti otvara prostore bezgraničnosti medija s konceptom po kojem je čovjek metamedij medija. Čovjek (meta)medija čovjek je sustav praznine iste *dogadžajnosti*, i konstrukcija virtualne suprostavljenosti svijeta iste *dogadžajnosti*. Takva “dogadžajnost” montaža je “realnosti” i dobrovoljne suglasnosti čovjeka na (ko)egzistenciju s njom. U svijetu (meta)medijskog nema stvarnosti, nema razlike, nema Drugosti. U biti, postmoderni limiti izraza duhovne čovjekolikosti, definirajući su u srazmjeru profitno-manipulirajuće zone medijskog, u kojem se futurističko bivstvuje Drugo, izvan medijskog i ne (pre)poznaje. Medijsko je Prvo i Jedino. Drugo, Drugi i Drugosti medijski se transfiguriraju u aktualizujuće i futurističke forme Prve medijske i Jedine *istosti*. Istosti kao medijske (za)datosti. Istost je zadati oblik zone manipulacije, u kojoj se po unaprijed kreiranim medijskim obrascima, (re)definira razlika, jedino i samo, kao tehno-odljevnik konvergencije tehno-panoptikuma i konvergencije ekonomsko-političkog profita. Čovjek se (p)ostvaruje u moneti integrativne protetičke medijske industrije sa svojstvima preobraženog novoformuliranog identiteta nove društvene poželjnosti. Autentično spoznajno tragalačko iskustvo potire se zbog novih, medijskih nametnutih “potreba”. Čovjek postaje nekritička reprodukcija utisaka kao oblika novog medijskog iskustva. (Ne)stvarni postulati postmedijskog svijeta donose kulturološko futurističku kopiju novih digitalnih tumača-čitača koji potiru svaku razliku. Neupitni, nemisleći “identiteti” svrhoviti su programi projicirane digitalno tumačene sadašnjosti-budućnosti u kojoj mediji ne informiraju, već ciljano integriraju čovjeka u sredstvo i alat svojstva manipulirajućeg smisla.

Medijskoj parastvarnosti potrebna je istina viđena u čovjeku kao objektu. Istina-čovjek kao činjenica u funkciji je objekta kojem se prodaje nova stara istina. Taj simulakrum ili privid legitimira jedino i samo čovjek, njegovo postojanje. “Fragmentarno opažana stvarnost” regrupira se u novo, vlastito jedinstvo, kao odvojeni lažni svijet, predmet puke kontemplacije. Specijalizacija slike svijeta dostiže vrhunac u svijetu nezavisnih slika koje obmanjuju čak i same sebe. Spektakl je konkretizirana inverzija života, nezavisno od kretanja *neživota*. (Debord, Guy 1982:12) Zato je u svijetu nadrealne tehnologije, za fizičara Davida Bohma, realnost superhologram u kojem prošlost, sadašnjost i budućnost simultano egzistiraju, pa koncept lokacije pada u vodu, jer je sve jedna cjelina.

Definiranje relacionog odnosa čovjek-objekt, mediji-subjekt, generiralo je mrežu društvenih odnosa, pojava i kategorija, novomedijske stvarnosti. Svakako, da konstitucija mreže podskupova globalnog značenja u ovom diskursu čovjeka situira u novi metapoložaj. Svijet bez granica realnosti i reprezentacije smisla, obesmislio je socijalnu komunikaciju i ulogu pojedinca u globalnom medijskom društvu. Pojmovi društvo znanja, morala i istine postaju drugorazredni u odnosu na centralni pojam medijsko (meta)društvo. Čovjek kao (meta)medij je u permanentnom stanju cirkularnog obnavljanja.

Čak, štoviše (samo)redefiniranja. Nelinearnog i bezprostornog. Kondezirani virtualni višak pretvorio se u sadržajni minus. Bez razlike i bez ostatka. Nedjeljiv u svojstvu minusa.

Posredovan i “ugraviran” u stroju s podijeljenošću ontičke strukture, čovjek je transformuliran iskaz metamedijskih svojstava. Hijerarhiziranost stroja gotovo da je poništila dualitet čovjeka i stvari, nova opredmećenost izraz je poništene razlike i transfiguriranog jastva. Otuda i kada je (ne) svjesni prijenosnik monopola stroja, čovjek se ne opire, naprotiv, pristanak na nove (meta)uloge je “dobrovoljnost” nove civilizacije. Napreduju li “humanoidi” progresom stroja? Je li čovjek alat stroja?

Govori li o tome, u predmetnom diskursu za *New Scientist*, Sergio Canavero, talijanski kirurg, koji 2013. godine u znanstvenom radu ukazuje da bi razvoj tehnologije u bliskoj budućnosti mogao stvoriti uvjete za presađivanje glave. Konkretno, on opisuje osnove operacije koje bi mogle dovesti do toga da se nekoj paraliziranoj osobi presadi čitava glava na tijelo donatora, odnosno drugog čovjeka, čiji je mozak, uništen npr. u prometnoj nesreći. Canavero ističe da su u svijetu mnogi znanstveni timovi već daleko odmakli u metodama koje su potrebne za provođenje svih neophodnih zahvata za transplataciju glave, te da im na putu jedino stoji zakonska regulativa. Također, on izjavljuje kako bi se prva ovakva operacija mogla obaviti već krajem 2017, a cijena ovog poduhvata bi iznosila oko 10 milijuna dolara. Canavero ističe da bi ova metoda mogla omogućiti da si ljudi jednog dana produže vlastite živote presađivanjem glave na tijelo klona kojeg bi uzgajali bez mozga. Početne ocjene svjetskih stručnjaka (poput Harryja Goldsmitha) za ovo područje, govore da transplantacija glave neće biti moguća, te da je riječ o najobičnijoj fantaziji. No, aspekt nezaobilaznih komentara su različite moralne dileme ove ideje, figurirane kao poredak diktature stroja.

Konačno, čovjek je prikaz strojnocentričnih (meta)medijskih sustava, posredstvom kojih se inkorporira u djelatno metastrojno svojstvo kao paradigmatično oblikujuću filozofemu svijeta istosti. Strojno prodirući kraci šifriraju najšire djelatne čovjekove prakse u kojima samorealizacija nije ontičko-biološki cilj. Naprotiv, cilj je produžetak čula u kracima monocentričnih mehanika koje izvan svijeta dijalektičkih, generiraju digitalna sveprožimanja. Zato je čovjek u (bez)prostornosti stroja s kojim se (pre)oblikuje, educira i nerijetko obesmišljava. U *automatiku* prostora, on ne ispituje neispitano ontičko, kojeg po strojnoj zakonitosti treba zamijeniti novomehaničko. Darivatelj snage stroja ili snage stroju, finalizira moć transferom moći. Moć stroja apsolut je stvarnosti. Na drugoj strani bit, kao *jesam-bit*, nevidljivo je izvanstrojno svojstvo neidealizirajuće datosti, jer je izvanstrojne za-datosti. Stvarnosti su definirane, tek ako su strojne. Opipljive, izračunjive, mjerljive, isplative, ne-nadoknadive, operabilne, panoptirajuće, simulirajuće, programirajuće...

Fuzija stroja medija i čovjeka, trans-(re)generira čovjeka u novo metasvojstvo koje ga od pasivnog primatelja preobražava u aktivnog emitera poruke novog strojnog svojstva čovjeka. Ta metaemisija izražajni je oblik svih strojnih nastavaka, koje u razlici nastavka, konstituiraju emisiju vrijednosnog minusa. U razlici takvih jednadžbi obesmišljava se biološka konstitucija, prilagođava i transformira se u zadate trajektorije (ne)ispitanog terena. Tako adaptiran, čovjek nesvjesno postaje metamedij

medija. U čovjeka se gleda, kroz njega se vizualizira i s njim koegzistira kultura čip implatanta, kao novi pogon, novih informacijsko-nadzornih industrija. Čovjek je „vektor napada“ stroja i upravo zato, on danas predstavlja tihi odjek uvjeta i načina života koji su vladali tijekom drevnih vremena našeg univerzuma. „Veliki prasak“ stroja čovjeku je u naslijeđe (p)ostavio šablonu koja je u početku izazvala oduševljenje... Je li kraj metamedija i metačovjeka... Ili je tu prasak novog početka...? Koji ostavlja tragove...

Je li (p)ostvaren u stroju i posredovan npr. hologramom, čovjek kao metaobjekt, iluzijom subjekta „nastavlja“ život poslije smrti? Odgovori i diskusija na ovu temu idu u smjeru odgonetanja same konstitucije čovjeka koji se pod hiperekstenzivnim djelovanjem stroja, adaptira, mijenja i radikalno transformira u novi metasmisao. Bit problema ostaje u inženjering-projiciranju strojno-medijskog kao forme čovjekovog navodnog dobrovoljnog suglasja, s reprodukcijom neupitanosti o smislu tako viđenog svijeta. Danas posebno, kada trodimenzionalno medijsko iskustvo želi poništiti čovjekovo primarno, ontičko iskustvo, iskustvo o sebi.

Zaključak

Na početku stroj iz nužde praveći, a potom pomodno prateći, čovjek je dobrovoljno sam sebi napravio zaplet. Zaplet izbora (ne)mogućnosti. Strojna memorija dovela je postpostmodernog čovjeka do amnezije i sve češće odsustva razotkrivanja smisla. U tragovima preostala, analogna arheologija nije podsjetnik na koegzistiranje s prirodom. U prirodi je vidljivost smisla, a u stroju vidljivost navodnog sjaja. Takav metasjaj okupirao je, poništio i preoblikovao čovjeka u fenomenološku metaemisiju nadznačenjskog karaktera, koji u biti i nema značenja. Kao metamedijsko svojstvo, čovjek je (p) ostvareni medij svih medija. Njihov glasnik, tumač, kreator, promotor. Njihovo svojstvo u kojem poništavajući sebe, produžava i apsolutizira medij. U ostvarenoj razlici, novog strojnog smisla, čovjek je sveprožimajuće metasvojstvo medija koje sve razlaže i u istosti, nove, metamašinsko-medijske datosti poništava ontološke razlike. U svojstvu takve istosti, sve se prihvaća, samo se razlika odbija i transfigurira u modalitete finalne svedolazeće metaistosti jednog medija. Čovjeka (meta)medija? Poruka je u simbolu metaporuke, gdje se ne ulaže razumijevanje, već kopiranje-podražavanje i produžavanje mehaničkih čula kojima čovjek odvraća svoje, od susreta s drugim (biološkim) čulima. Ustrojeni ego svojstvo je prodane – kupljene datosti svijeta istosti. Strojno-(meta)medijskog svijeta.

Literatura:

DEBOR, Gi, *Društvo spektakla*, Institut za film, Beograd 1982

Man (META) Media? (Rate of Change - (not) Questionable Identity)

Abstract

The paper analyzes the place and role of man in newconstruct of metamedia reality production. Sociocultural position of postpostmodern man is generated, (re) designed and nobled with new overmedia - mechanical meaning. On the technical and axiological platform of new semantic provisions, man is in a permanent discontinuity with the archetypes of the ontological meaning. In addition, he is a "voluntary consent" incorporated into the world of machine re - presentation that it is unquestionable modeled in the (un) conscious broadcasters framework of meta- media industry. Consequently, the currency of this signifying place is finalized with the attribution , as seen in the present discourse as Homo machine.

Key words: *technological information "meaning", redefining of the reality, multimedia future, media manipulation, sameness, identity, media, "needs", media transfiguration.*

This journal is open access and this work is licensed under a
Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.